

Aantal broedparen van meeuwen in Zuid-Kennemerland in 1991

Fred Cottaar

Inleiding

1991 was voor op daken broedende meeuwen een onstuimig jaar. Vele malen werd de krant gehaald met koppen als "Slapeloze nachten door gekrijs meeuwen" en "Meeuwen nemen bezit van steden". Van op daken van woonwijken broedende meeuwen hebben mensen blijkbaar veel last. Vooral als er pulli aanwezig zijn kan het geroep van de pulli en adulten de hele nacht doorgaan. Een oplossing is zo snel nog niet gevonden voor dit probleem. 1991 was het vijfde opeenvolgende jaar dat het aantal broedparen van meeuwen in Zuid-Kennemerland werd bijgehouden. Hierdoor ontstaat een interessante reeks waarnemingen over de ontwikkeling en de gebeurtenissen van broedende meeuwen in onze regio, vooral van de meeuwen die op de daken broeden.

Werkwijze

Het aantal nesten op de IJbunker wordt één keer geteld (30 mei), gelijktijdig worden de omliggende daken op het industrieterrein afgespeurd naar nesten, welke worden genoteerd op een kaart. Aanvullend worden later in het seizoen waarnemingen van pulli op daken waar broedgevallen slecht zijn waar te nemen genoteerd. Meestal liggen de nesten erg verscholen. De pulli staan echter, vooral als ze groot zijn, opvallend langs daklijsten of op een hoog punt van het dak te wachten op hun ouders. Het sluizencomplex wordt tijdens de broedtijd regelmatig bezocht en waarnemingen van broedgevallen worden ingetekend op een kaart. De aantallen op het sluizencomplex zullen vrij nauwkeurig zijn, terwijl de aantallen in het industrieterrein van IJmuiden zeer waarschijnlijk onderschat zijn, door de onoverzichtelijkheid van de daken.

Een aantal malen werd de Waarderpolder, ten oosten van Haarlem, in de broedtijd bezocht. Met de fiets werd dan rondgereden en gelet op mogelijke op daken broedende meeuwen. Alleen op 28 juni werd een alarmerend paartje Zilvermeeuwen waargenomen, maar een broedgeval werd niet bevestigd. Ook in de stad Haarlem is hieromtrent nog onduidelijkheid. Regelmatige controles in de toekomst kunnen misschien uitkomst brengen.

Het aantal in de Kennemerduinen wordt jaarlijks vastgesteld d.m.v. een telling van de nesten begin juni. De aantallen in Duin & Kruidberg en de Amsterdamse Waterleidingduinen worden geschat.

Tijdens de telling van het aantal nesten op de IJbunker op 30 mei werden tevens van 30 Zilvermeeuwlegsels de maten genomen. Lengte en breedte werden bepaald met behulp van een schuifmaat.

Resultaten

Algemeen

Een overzicht van het aantal paren meeuwen in 1991 is gegeven in tabel 1. In tabel 2 worden de resultaten van de afgelopen vijf jaren weergegeven.

Tabel 1. Aantal broedparen van meeuwen in Zuid-Kennemerland in 1991.

Gebied	Zilvermeeuw	Kleine Mantelmeeuw	Stormmeeuw
IJmuiden	482	49	19
Duin & Kruidberg	12	0	0-1
Kennemerduinen	88	1	2
AW-duinen	0	0	2-4
Overig	0	0	1-3
Totaal	582	50	24-29

De trend van de afgelopen jaren in IJmuiden zette zich ook dit jaar weer voort. De kolonie op daken broedende Zilver- en Kleine Mantelmeeuwen nam wederom toe, ondanks de verschillende dakwerkzaamheden in het industriegebied. Reeds begin oktober 1990 werden over een gedeelte van de IJbunker en silo's draden gespannen, met rode en witte vaantjes, om te voorkomen dat er meeuwen op zouden landen. Op het andere gedeelte van het dak werd vlak voor en tijdens het begin van het broedseizoen begonnen met teerwerkzaamheden wegens lekkage van het dak. Het aantal nesten dat zich op dit gedeelte van het dak bevond was minder. In vergelijking met de nesten elders op de IJbunker lagen er ook minder eieren in. Op een ander dak in het indus-

triegebied, waarop in 1990 nog enkele tientallen nesten lagen, werd een dakreparatie uitgevoerd en bevonden zich nu geen nesten.

De kolonie in Duin en Kruidberg werd dit jaar afgeschermd tegen mogelijke bezoeken van de vos, zoals dat in 1990 gebeurde (Cottaar 1991). Dit resulteerde in 12 paar Zilvermeeuwen die met succes een broedsel groot brachten.

De aantallen in de Kennemerduinen bleven ongeveer hetzelfde. Opvallend was wel de vestiging van drie paar Zilvermeeuwen in het open duingebied, buiten de meren (med. H. Schouten).

De afnemende trend in de Amsterdamse Waterleidingduinen zette ook dit jaar door. Het aantal Stormmeeuwen bereikte een dieptepunt. Vermoedelijk kwamen nog maar 2-4 paar tot broeden. Zilver- en Kokmeeuwen lieten zich wel in het terrein zien, maar kwamen niet tot broeden.

Nieuw was de melding van broedende Stormmeeuwen op het Volker Stevin terrein in Spaarndam (med. A. Stokman, J. Stuart).

Tabel 2. Aantal broedparen van meeuwen in Zuid-Kennemerland in de periode 1987-1991.

Jaar	Zilvermeeuw	Kleine Mantelmeeuw	Stormmeeuw	Kokmeeuw
1987	745	51	55	0
1988	281-289	6-9	34-46	0
1989	392-397	26-27	43-54	3
1990	467-475	41	28-31	0
1991	582	50	24-29	0

Zilvermeeuw

In de Kennemerduinen broedden dit jaar 88 paar Zilvermeeuwen, waarvan zeven paar op het eilandje in het Spartelmeer, 17 paar op het grote eiland in het Vogelmeer en 61 paar op het kleine eiland. Naast deze paren probeerden drie paar buiten de meren te broeden; twee in de Lakens en een in het Paardekoppevlak. De aantallen bleven de afgelopen drie jaar ongeveer hetzelfde. Omdat er de afgelopen jaren ook weer op het grote eiland in het Vogelmeer gebroed werd zou je een toenemend aantal broedparen kunnen verwachten, ook al omdat Zilvermeeuwen in andere

kolonies het zwaar te verduren hebben van de Vos (Wanders 1991). Deze meeuwen zullen toch gaan uitzien naar andere broedplaatsen. Vermoedelijk is hier ook de toename in IJmuiden een gevolg van.

De verwachte afname van het aantal broedparen in Duin & Kruidberg (Cottaar 1991) kwam uit. Het aantal nam af van 21-28 paar tot 12 paar. Door de beheerder werden echter maatregelen genomen om de aanwezige broedparen te beschermen tegen de vos, hetgeen resulteerde in 12 paar die met succes hun jongen groot brachten (10 paar Cremermeer en twee paar Duinmeer).

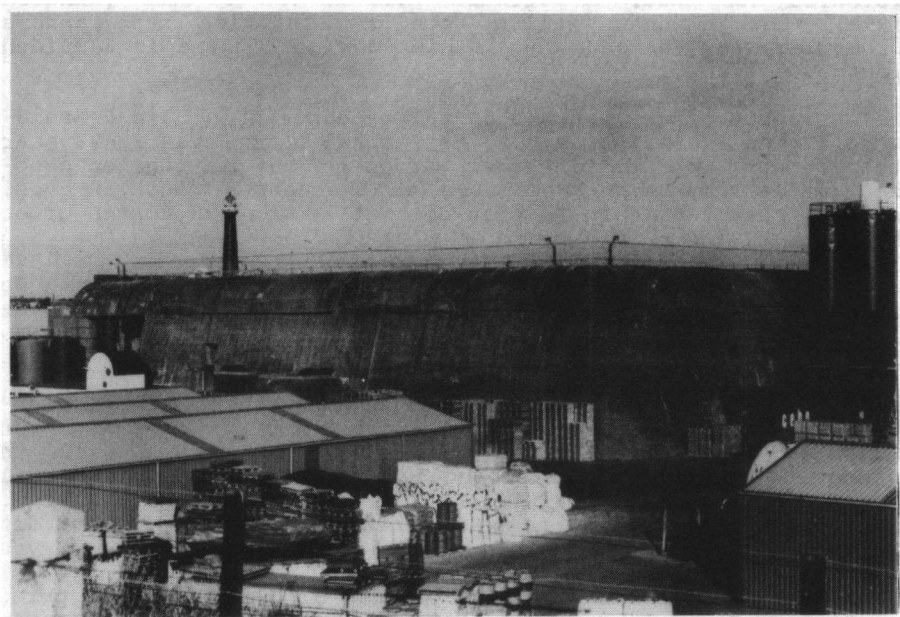
De toename in IJmuiden blijft onverminderd doorgaan. In 1991 broedden er 482 paar op daken en rond het sluizencomplex. De aantallen op de steigers en dukdalven op het sluizencomplex blijven stabiel. Vermoedelijk zijn daar alle goede plekken in bezit genomen. Uitbreiding is nog wel te verwachten op de landtong tussen het Buitentoeleidingskanaal en het Buitenkanaal naar de Middensluis. In 1987 broedden hier enkele tientallen paren en na een aanvankelijke afname, tengevolge van predatie van de vos, begint het aantal weer langzaam toe te nemen (10 paar). Deze broedvogels storen zich echter geheel niet aan vissers en wandelaars die er hun pitbull uitlaten. Het Forteiland, in de monding van het Noordzeekanaal, werd dit jaar wederom niet bezet. Op 6 april werd hier nog een vos waargenomen.

Ondanks verschillende dakwerkzaamheden in het industriegebied nam het aantal broedparen duidelijk toe. Op de IJbunker waren het 12 paar meer dan vorig jaar. Tijdens de telling van het aantal nesten werden in zeven nesten (van de 291) een lichtblauw ei gevonden. Er werden 14 lege nesten gevonden, wat een toename was ten opzichte van 1990; toen werden drie lege nesten gevonden. Op de andere daken in het industriegebied nam het aantal broedparen het sterkst toe.

De 90 gemeten eieren gaven een gemiddelde van 69.5 mm x 48.8 mm. Deze meting en een meting van Terschelling van een aantal jaren geleden vertoonden geen significant verschil (med. A. Spaans).

Kleine Mantelmeeuw

Buiten IJmuiden broedt de Kleine Mantelmeeuw alleen in de Kenemerduinen (een paar op het kleine eiland in het Vogelmeer). het aantal broedparen is hier niet groot en schommelt de laatste jaren tussen de 0-3 paar. In IJmuiden broeden, op twee na, alle Kleine Mantelmeeuwen op daken en nemen de aantallen nog steeds toe. Het aantal paren op de IJbunker bleef nagenoeg gelijk, de toename zat vooral in het aantal broedparen op de andere daken. Dit jaar werd weer het aantal broedparen gehaald

Zicht op de IJbunker in IJmuiden. Op de foto zijn de over het dak gespannen lijnen goed te zien. Foto: Fred Cottaar.

van 1987 (zie tabel 2); 1987 was het laatste jaar dat er geen vossenpredatie in de kolonies voorkwam. De nesten lagen toen ook allemaal op de grond en nu voor het grootste gedeelte op daken.

Op 1 en 3 juli werd in de kolonie op de IJbunker een Kleine Mantelmeeuw waargenomen met kleurringen (links wit S, rechts groen 4). Dit exemplaar was op 22 juli 1987 als pullus geringd in de duinen bij Schoorl.

Stormmeeuw

Buiten de Amsterdamse Waterleidingduinen blijft de Stormmeeuw redelijk stabiel. Het ziet er naar uit dat de kolonie in de Amsterdamse Waterleidingduinen nu snel verlaten zal worden. Al zullen er altijd wel enige broedpogingen in de bomen plaats-

vinden, zoals dat ook in de Kennemerduinen en Duin en Kruidberg plaatsvindt. Het aantal broedparen in de Kennemerduinen blijft laag. Naast het broedgeval in een den broedde een paar op het grote eiland in het Vogelmeer.

De aantallen in IJmuiden nemen licht toe. Opmerkelijk was het relatief goede broedsucces op het crossterrein op het sluizencomplex. Ondanks de drukte werden hier op 27 juli zeven vliegvlugge jongen waargenomen. Verder is er op een omheind terrein van Rijkswaterstaat een nieuwe, zij het kleine, kolonie ontstaan.

De melding van een nieuwe kolonie op het terrein van Volker Stevin in Spaarndam was verrassend, mede omdat menig vogelaar wel eens langs dit terrein gereden zal hebben. De melding betrof in ieder geval een paar met eieren (broedend op een kraan). Bij controle van het terrein werden minstens drie alarmerende paartjes waargenomen. Volgens de melder waren de meeuwen al enkele jaren aanwezig.

Het broedpaar in Ruigoord was dit jaar niet aanwezig (med. H.Groot).

Discussie

Problemen met meeuwen in het industriegebied van IJmuiden doen zich nog steeds voor. De uitwerpselen zijn o.a. voor de werknemers die in en rond de IJbunker werken een bron van ergernis. Mede hierdoor zijn er draden over de IJbunker gespannen. Een tweede probleem kenmerkt zich door het nestmateriaal wat de meeuwen naar de daken slepen. De afvoeren voor regenwater raken verstopt en lekkage is het gevolg. Een derde probleem is dat enkele meeuwen zich toeleggen op het open maken van op het terrein geplaatste pallets met goederen. Om de pallets met goederen zit plastic ter voorkoming dat het materiaal nat wordt. Men kan zich voorstellen wat er gebeurt als de meeuwen het plastic kapot pikken. Dit probleem is nu hopelijk opgelost door de met goederen beladen pallets af te dekken met een lege pallet, zodat de meeuwen niet meer bij het plastic kunnen. Een vierde probleem kwam dit jaar om de hoek kijken. Huisbewoners gingen klagen over het nachtelijke 'gekrijs' van bij hun op het dak broedende meeuwen. Dit werd o.a. vastgesteld in de Oranjestraat in IJmuiden, maar vermoedelijk wordt al op meer daken van huizen gebroed.

Dit alles is voor mij aanleiding om door te gaan met het bijhouden van op daken broedende meeuwen in IJmuiden en de problemen die daar uit voortkomen. Geprobeerd moet worden om tot een gezamenlijke oplossing te komen, waar zowel de mensen als de meeuwen mee uit de voeten kunnen komen. Het schudden van eieren voorkomt niet dat er problemen komen met je afvoer. Het kwaad is dan al geschied, omdat nou eenmaal eerst het nest

komt en dan pas de eieren. Je kan dan beter zorgen dat het betreffende dak niet door de meeuwen bezet wordt, o.a. door er draden overheen te spannen. Hiermee zijn goede resultaten geboekt in Amerika (med. A.Spaans). Het probleem dat daarop volgt is dat de meeuwen mogelijkwijs het dak van de buurman gaan bevolken en dan verschuif je het probleem alleen maar. Een goede oplossing is er dan ook niet zo snel gevonden, maar daar zal zeker over nagedacht moeten worden. Belangrijk is om in ieder geval de problemen te inventariseren, zodat men weet wat er gaande is.

Samenvatting

De meeuwen hebben in 1991 in het algemeen geen slecht broedseizoen gehad. In de Kennemerduinen bleef de stand stabiel en in Duin en Kruidberg en de Amsterdamse Waterleidingduinen namen de aantallen af. In IJmuiden werd wederom een toename vastgesteld. De op daken broedende populatie nam in vergelijking met 1990 toe; Kleine Mantelmeeuw van 37 naar 47 paar, Zilvermeeuw van ca. 330 naar ca. 415 paar. Het aantal op de steigers en dukdalven rond het sluisencomplex bleef stabiel (ca. 60 paar). Het aantal paren Stormmeeuwen rond het sluisencomplex nam toe, terwijl de aantallen in de duinen verder afnamen.

Dankwoord

Dank gaat uit naar F. de Boer, H. Schouten en H. Vader voor de gegevens uit de duingebieden, H. Groot, E. Maassen, A. Stokman, J. Stuart, J. van Tussenbroek, J. Vegelin en C. Verbeek voor hun medewerking en of aanvullingen, Cebo-Holland en de Vomar voor hun toestemming de IJbunker te mogen betreden en S. Geelhoed voor het kritisch doornemen van een eerdere versie van dit artikel.

Literatuur

- Cottaar, F., 1991. Aantal broedparen van meeuwen in Zuid-Kennemerland in 1989 en 1990. *Fitis* 27 (4): 160-168.
- Wanders, H., 1991. Meeuwentellingen in Meijndel. Jaarverslag 1990. Meeuwengroep Meijndel.

Fred Cottaar, Marsstraat 1, 2024 GA Haarlem